

EL CULTIU DE LA VINYA DURANT EL SEGLE XIX A ST. PERE DE RIUDEBITLLES

El cultiu de la vinya al nostre poble i a tot el Penedès va experimentar durant el S.XIX una gran empenta, configurant l'economia i el paisatge actual del nostre país.

Una sèrie de fets van comportar una demanda creixent de vi, fent que els pagesos anessin augmentant l'extensió de les vinyes, arrabassant i fent cultivables llocs erms o boscosos:

- D'una banda, l'augment de la demanda de vi amb l'exportació cap a Amèrica, permesa des dels ports Catalans per un decret de Carles III al 1778. Els holandesos i els anglesos després, descobriren la manera de destil·lar el vi, fent holandes i esperits que servien per fer licors i per encapçar (afegir esperit al vi per fer-li augmentar el grau i la dolçor), el que permetia la sortida dels excedents i que els vins de poca graduació no es tornessin agres durant els viatges.

- Per altra part, França es va convertir en la gran importadora de vi, ja que una plaga de míldiu degut a la climatologia, i sobretot la guerra franco prussiana (1870), havia fet minvar molt la seva producció. Aquest any també començà a França la plaga de la fil·loxera, i els quinze anys següents, quan encara no havia arribat al nostre país, l'augment constant de la demanda i el preu del vi es va convertir en una autèntica bogeria.

L'any 1865 s'inaugurà el ferrocarril de Vilafranca, permetent portar el vi fins el port de Barcelona i embarcar-lo als vaixells de vapor que anaven cap Amèrica. Hi ha testimonis que expliquen que a l'Estació de ferrocarril de Vilafranca quan tenien un vagó-cuba ple, el comerciant propietari hi pujava al damunt i feia la subhasta final amb els compradors drets a l'andana.

L'edificació de les cases de pagès que hi ha als carrers de fora de la vila, (Altra Banda, Torrent Cuitó, carrer St Quintí, carrer Nou....) són d'aquell temps.

Però com més eufòria hi havia, més forta va ser la patacada. El 1887 es veuen els primers focus de la fil·loxera al terme de Gelida, 5 anys més tard no queda cap cep viu en tot el Penedès. Començà un temps fosc per la nostra comarca, havent els pagesos de canviar de feina allà on n'hi havia, al nostre poble a les fàbriques de paper, o bé emigrant a Barcelona i els seus voltants.

S'ha comentat poc la influència directa de la plaga de la fil·loxera en un fet polític que també va passar aquells anys. Estem parlant de Les Bases de Manresa (1892) document que va marcar l'inici de l'autogovern de Catalunya. Ens ho han explicat així:

Els propietaris pagesos estaven agrupats en l'Institut Agrícola de Sant Isidre, que encara existeix. Aquesta entitat tenia cura de l'estudi i modernització de l'agricultura, i en saber els estralls que la fil·loxera estava fent a França hi va enviar experts; aquests van arribar a la conclusió que es podia aturar la plaga fent un cordó sanitari a les vinyes de l'Alt Empordà, únic lloc en tota la frontera on les vinyes franceses tocaven amb les nostres. Aquest cordó consistia en arrencar ceps deixant una distància amb les vinyes franceses i desinfectant el terreny. S'envià l'informe al Ministeri d'Agricultura que l'havia d'aprovar i fer-se càrrec de les despeses, però no reberen cap resposta. Temps després es van veure els primers ceps infectats al poble de Rabós (Alt Empordà), just en el lloc on havien previst que passaria. El disgust i la sensació de frustració ja us la podeu imaginar!

El 1892, quan es va reunir l'assemblea per redactar les Bases de Manresa, molts dels pagesos hi eren i van ser dels més radicals en demanar l'autogovern i la independència.

Com veieu les qüestions del finançament i de no fer cas a Catalunya per part del govern central són coses que vénen de lluny.

La “**Memoria del mapa vinícola de la província de Barcelona**” (1890) considera que els vins de Mediona, St. Pere de Riudebitlles i Sant Quintí tenien més color i força alcohòlica i servien per exportar a França. Del nostre poble esmenta que es produïen 6000 HI i els nou grans productors de vi, que eren:

- **CAMILO ARÚS GIRONA:**

Fill de Miquel Arús, mestre de cases, de Castellbisbal i d'Antonia Girona, natural de Vilafranca . L'avi patern era Gabriel Arús, pagès natural del Papiol i l'avi matern era Geroni Girona, pagès de Vilafranca.. La casa pairal és al Carrer de St. Quintí, anomenada “CAL MESTRE MIQUEL” per l'ofici del pare. Les seves terres estaven repartides pel terme de Sant Pere. En concret s'esmenten les partides de Les Toeses, L'Horta i Rocafort.

- **EUSEBI CARDÚS SERRA:**

També propietari de diferents terres repartides pel terme. Era fill de cristòfol Cardús, paperer de Sant Pere i Agneta Serra, també descendent de paperers de Capellades. Els avis eren Anton Cardús i Manuel Serra, així mateix amb ofici de paperers. Vivien a Cal Carol i posseïa vinyes a La partida de Tarroja (oliverar de Cal Carol i Corral del Gili).

- **MARQUÈS DE LIÓ:**

Posseïa terres a la part de la Noguera i a la partida de “Sant Domingo”, on hi ha l'actual Fàbrica de Filtres Anoia, abans Cal Ròmul. El celler era als baixos del Casal entrant per les Voltes del Quirri, on actualment es troba la seu del Grup de Pessebristes de St. Pere.

- **CONCEPCIÓ OLZINELLES:**

De la família dels Olzinelles, cavallers de St. Pere, que posteriorment per casament agafa el nom de Marquès de Camps. Era filla de Ramon d'Olzinelles i Romero. La casa pairal era situada a l'actual emplaçament de l'edifici de la Caixa D'estalvis del Penedès, i posseïen terres a La Soleia del Cavaller, costa de Capellades; a Can Prades, vora el pont del Cavaller i a La Baieta.

- **FRANCESC OLIVELLA I OLIVELLA:**

Francesc Olivella i Olivella va néixer el dia 11 de març de 1829 i va ser batejat el dia 12 de març. Era fill de Josep Olivella i Caterina Olivella, de Sant Pere de Riudebitlles. El casal ocupava tot l'espai de la Plaça de les Eres, al llarg del rec el Carrer Nou, Plaça de les Eres i Camí de St. Jeroni, anomenada “Cal Boter” i durant anys va albergar una fassina. També tenien terres repartides pel terme municipal: a Can Prades, sortint del Torrent del Xup sota el Tossal del Rei. A començament del s.XX es van vendre les propietats.

- **JAUME ROMEU VIA:**

La casa pairal està situada a l'entrada del carrer dels Quadres, a Cal Lluís Romeu. Jaume Romeu i Via va néixer el 22 de febrer de 1824. Era fill d'Anton Romeu, de Sant Pere de Riudebitlles i de Josepa Via, de Font-rubí.

Tenien terres a les Planes, al camí vell de Torró, al Pont Nou –adquirides en part per l’Ajuntament per adequar el parc del Pont Nou-, a la Carretera davant de l’edifici 70 i a la partida de “Sant Domingo”. També eren propietaris dels terrenys on, amb l’excusa de construir una fàbrica de botons per donar feina a les dones del poble, el convenceren per vendre-se’ls i així es va poder fer l’edifici del Centre Cultural i Recreatiu.

- **PERE RIUS RASPALL:**

D’una família de grans propietaris. Tenien terres a la zona de Cal Bassó, a Torró, a la Serra de Gramar, a l’Horta, a la Polleria (on ara hi ha la Plaça Elena Rius, antiga propietària) i a la Pleta (les Planes).

La casa pairal és Cal Rafeques , a la plaça de L’Església. És una de les famílies de propietaris més antigues del poble, conservant-se documentació del segle XV. El primer cognom va ser el de Rafeques; al segle XIX, per casament d’una pubilla, canvien el cognom pel de Rius, i al segle XX, per la mateixa raó, adquireixen l’actual Martí.

Pere Rius Raspall va néixer el dia 24 de març de 1803. Era fill de Pere Rius, de Sant Pere i de Maria Respall, de Cal Respall de Ranardas

- **JOSEPH MIQUEL DEL SOLÀ I LLUCIÀ:**

De l’actual Cal Soler, a la Plaça de les Eres. Josep (Francisco de Paula Jaume) Miquel del Solà i Llucià va néixer el dia 8 de gener de 1815. Era fill de Jaume Miquel del Solà i de Rosa Llucià, de Sant Pere.

També grans terratinents, eren propietaris de terres a Mas d’en Guilló, a la Plana del Solé, a Tarroja i a Mas d’en Soler (abans cal Sord). A començaments del segle XX es van vendre les propietats a un comerciat dit Solé, del que deriva l’actual nom de la casa.

- **JOAN MIQUEL VILASECA:**

Joan Miquel de las Planas i Vilaseca, nascut el dia 27 de gener de 1826, era fill de Ramon Miquel de las Planas, de St Pere de Riudebitlles i d’Engracia Vilaseca, de Montbui. Els padrins foren Joseph Miquel, Subtinent d’infanteria i Paula Miquel, que eren oncles seus.

La casa pairal és la masia de les Planes (o Esplanes) velles. Tenien terres a la zona de les Esplanes, a Cal Claret i a Cal Torró –vora Can Figueres i l’actual C 15- i al Maset. També tenien una fassina, de la qual es conserva encara la bassa utilitzada per refrigerar el serpentí.

Col·laboradors

Joan Romeu Busquets
Miquel Munné Cases.

Bibliografia

Roig Armengol, Ramon; Memòria acompanyatòria del mapa regional vinícola de la província de Barcelona . Diputació de Barcelona.
Arxiu Parroquial de Sant Pere de Riudebitlles